МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Н.О.Дугієнко

МІЖНАРОДНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ

**Методичні рекомендації
до виконання самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності Економіка та міжнародні економічні відносини освітньо-професійної програми Міжнародна економіка**

Запоріжжя

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота – важливий фактор засвоєння навчального матеріалу. Самостійна робота – це робота студентів яка планується та виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Метою самостійної роботи студентів є підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку праці через формування їхніх вмінь та ключових навичок. Основними завданнями самостійної роботи студентів є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні світових стандартів.

Самостійна робота сприяє:

- поглибленню і розширенню знань;
- формування інтересу до пізнавальної діяльності;
- оволодінню прийомами процесу пізнання;
- розвитку пізнавальних здібностей.

Тому вона стає головним резервом підвищення ефективності підготовки спеціалістів.

Самостійна робота студента при вивченні дисципліни “Міжнародне ціноутворення” передбачає: самостійне опрацювання теоретичних питань; ознайомлення з темами, які винесені на самостійне вивчення; підготовка доповідей, виконання тестових та ситуаційних завдань.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІЖНАРОДНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи ціноутворення на світовому ринку

Тема 1. Теоретичні основи ціноутворення на світовому ринку

Світовий ринок, основні типи структури світового ринку, фактори, що визначають тип структури, міжнародний розподіл праці; загальний, приватний, одиничний міжнародний розподіл праці, світова ціна, теорії світової ціни, кон'юнктура світового ринку.

Тема 2. Система цін світового ринку

Множинність цін, експортна ціна, імпортна ціна, ринок продавця, ринок покупця, світові ризики, ціни «вільного» ринку, ціни «закритого» ринку, базисна ціна, довідкова ціна, контрактна ціна, біржові котирування, аукціон, торги, трансфертні ціни, преференційні ціни, ціна ФАС, КАФ, СІФ, цінові знижки, бонусні знижки, прості знижки, дилерські та брокерські знижки.

Змістовий модуль 2. Державне регулювання та конкуренція як чинники формування цін на світових ринках

Тема 3. Державне регулювання світових цін

Протекціонізм, прямі та непрямі методи регулювання цін, тариф, мито, ввізне мито, транзитне мито, вивізне мито, фіскальні та протекціоністські мита, специфічні та вартісні мита, нетарифні методи: кількісні, приховані, фінансові, квотування, квота, ем добровільні» обмеження експорту, державні закупівлі, технічні бар'єри, субсидування, експортне кредитування, демпінг, допомога.

Тема 4. Конкуренція на світовому ринку і ціноутворення

Конкуренція, конкурентоспроможність країни, цінова конкуренція, нецінова конкуренція, монополістична конкуренція, олігополістичний ринок, трансферне ціноутворення, ліцензування, патенти, франшизи.

Змістовий модуль 3. Політика експортерів та міжнародне регулювання ціноутворення на світовому ринку

Тема 5. Політика експортерів

Маркетинг, міжнародний маркетинг, функції ціни, цінова стратегія, цінова політика, вільні, регульовані і фіксовані ціни, політика «зняття вершків», політика «цінового лідера», політика престижних цін, ціна з відшкодуванням витрат виробництва, політика диференційованих цін, політика дискримінаційних цін, сегментування ринку, методи внесення комерційних поправок.

Тема 6. Роль міжнародних та регіональних організацій і союзів в ціноутворенні на світовому ринку

Міжнародні економічні організації; Всесвітня торгова організація; антидемпінгові, компенсаційні, захисні мита; обмежувальна ділова практика; міжнародні кредитно-фінансові інститути; Міжнародний банк реконструкції та розвитку; Міжнародний валютний фонд; фінансова допомога та кредити; Європейський Союз, ОПЕК.

Змістовий модуль 4. Ціноутворення на основних сегментах світового ринку

Тема 7. Ціноутворення на світових товарних ринках

Міжнародна торгівля, теорії міжнародної торгівлі, кон'юнктура світових товарних ринків, світовий товарний ринок, співвідношення світового експорту та виробництва товарів, товарні ринки сільгосппродукції, світовий ринок енергоресурсів, світові ціни на продукцію видобувних галузей, світова торгівля готовими виробами, закономірності ціноутворення на світових товарні ринки.

Тема 8. Світова торгівля послугами та ціни

Світова торгівля, основні види послуг, структура експорту послуг, транспортні послуги, економічні послуги, інжиніринг, франчайзинг, ноу-хау,

міжнародні транспортні тарифи, союзні тарифи, прямі тарифи, транзитні тарифи, рефаляції.

Тема 9. Ціноутворення на світовому фінансовому ринку

Світовий фінансовий ринок, міжнародний ринок цінних паперів, міжнародний ринок капіталів, грошовий ринок, цінний папір, акція, облігація, опціон, ф'ючерс, валюта, дериват, курс валют, ціна котирування, міжбанківська валютна біржа, світовий ринок золота.

Тема 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Завдання для самостійного виконання

Проаналізуйте міжнародний поділ праці та міжнародну спеціалізацію на прикладі конкретних країн.

Оберіть 2 країни, які мають різну господарську спеціалізацію (наприклад, Японія - автомобілебудування та електроніка; Саудівська Аравія - видобуток нафти; Бразилія - сільське господарство; Німеччина - машинобудування).

Для кожної країни визначте:

1. Основні галузі міжнародної спеціалізації.
2. Товари та послуги, які країна переважно експортує.
3. Чинники, що зумовили таку спеціалізацію (природні ресурси, трудові ресурси, рівень технологій, географічне положення тощо).
4. Основні країни-партнери у міжнародній торгівлі.
5. Переваги та можливі ризики такої спеціалізації для економіки країни. Перспективи.

У підсумку, поясніть, яку роль міжнародний поділ праці відіграє в розвитку економіки обраних країн та їхньому місці у світовому господарстві.

Тема 2
СИСТЕМА ЦІН СВІТОВОГО РИНКУ

Завдання для самостійного виконання

Наведіть практичні приклади застосування цінових знижок у міжнародному ціноутворенні.

Для виконання завдання:

1. Визначте основні види цінових знижок, що використовуються у міжнародній торгівлі.
2. Для кожного виду знижки наведіть конкретний приклад її застосування міжнародною компанією або експортером.
3. Поясніть, за яких умов надається знижка та яку мету вона переслідує.
4. Зазначте, для кого надається знижка — іноземному імпортеру, дистриб'ютору, оптовому покупцю, постійному клієнту тощо.
5. Охарактеризуйте, як застосування знижки може вплинути на конкурентоспроможність товару та обсяг міжнародних продажів.

Тема 3
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СВІТОВИХ ЦІН

Завдання для самостійного виконання

На прикладі одного обраного ринку або товару (продовольчі товари, енергоносії, лікарські засоби, транспортні послуги, житлово-комунальні послуги тощо):

1. Охарактеризуйте особливості ціноутворення на обраному ринку та визначте основні причини, які можуть зумовлювати необхідність державного втручання.

2. Визначте та охарактеризуйте фінансові інструменти, за допомогою яких держава може впливати на ціни, зокрема:

- ✓ податки та податкові пільги;
- ✓ субсидії та дотації;
- ✓ бюджетне фінансування;
- ✓ державні компенсації;
- ✓ пільгове кредитування;
- ✓ державні закупівлі;
- ✓ митні інструменти та інші фінансові механізми.

3. Проаналізуйте практичний приклад застосування одного або декількох таких інструментів в світі.

4. Визначте, як державне втручання впливає на:

- ✓ рівень цін;
- ✓ виробників;
- ✓ споживачів;
- ✓ доходи бюджету;
- ✓ конкуренцію на ринку.

5. Оцініть переваги та недоліки використання обраного фінансового інструменту.

6. Запропонуйте власні рекомендації щодо підвищення ефективності державного регулювання цін на досліджуваному ринку.

Тема 4
КОНКУРЕНЦІЯ НА СВІТОВОМУ РИНКУ І ЦІНОУТВОРЕННЯ

Завдання для самостійного виконання

Проаналізуйте роль транснаціональних компаній у формуванні та регулюванні світових цін і наведіть конкретні практичні приклади.

Для виконання завдання:

1. Охарактеризуйте основні механізми впливу ТНК на світові ціни, зокрема через (концентрацію виробництва та збуту; контроль над ресурсами та ланцюгами постачання; масштаби міжнародних операцій; цінову політику та диференціацію цін на різних ринках; трансфертне ціноутворення; використання бренду та ринкової влади; вплив на попит і пропозицію.
2. Наведіть приклади ТНК, діяльність яких може впливати на ціни на світових ринках (2-3 ТНК).
3. Для кожної обраної ТНК зазначте: назву компанії та сферу її діяльності; товар або послугу, ціна якої перебуває під її впливом; механізм впливу компанії на ціноутворення; приклад прояву такого впливу на міжнародному ринку.
4. Поясніть, які позитивні та негативні наслідки може мати значний вплив ТНК на формування світових цін для виробників, споживачів та краї

Тема 5.
ПОЛІТИКА ЕКСПОРТЕРІВ

Завдання для самостійного виконання

Проаналізуйте приклади застосування цінових стратегій міжнародними компаніями на світових ринках.

Оберіть одну міжнародну компанію та порівняйте її цінову політику щонайменше у трьох країнах. Визначте, які фактори зумовлюють відмінності в цінах: рівень доходів споживачів, конкуренція, податки, валютний курс, митні платежі, витрати на логістику, особливості попиту тощо.

Тема 6.
РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І СОЮЗІВ В ЦІНОУТВОРЕННІ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Завдання для самостійного виконання

Проаналізуйте роль міжнародних та регіональних організацій і союзів у формуванні, регулюванні та стабілізації цін на світових ринках та наведіть конкретні приклади.

1. Визначте основні міжнародні та регіональні організації, союзи й об'єднання, діяльність яких може впливати на світові ціни.
2. Охарактеризуйте механізми їх впливу на ціноутворення, зокрема через: регулювання міжнародної торгівлі; встановлення або узгодження квот; регулювання обсягів виробництва та експорту; митну та тарифну політику; субсидування; формування спільних ринків; встановлення стандартів і правил торгівлі; координацію економічної політики.
3. Наведіть конкретні приклади міжнародних або регіональних організацій та проаналізуйте їх вплив на ціноутворення (4-5 прикладів)

Тема 7.
ЦІНОУТВОРЕННЯ НА СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКАХ

Завдання для самостійного виконання

Проаналізуйте особливості формування цін на готову продукцію на внутрішньому та світовому ринках і наведіть конкретні практичні приклади.

1. Охарактеризуйте основні фактори, що впливають на ціну готової продукції, наприклад, виробничі витрати, попит і пропозиція, рівень конкуренції, бренд і якість продукції, податки та митні платежі, витрати на транспортування та збут, валютний курс, рівень доходів споживачів, державне регулювання цін.
2. Наведіть 4-5 прикладів ціноутворення на ринках готової продукції. Для прикладів можна обрати такі категорії: автомобілі; побутова техніка; електроніка та смартфони; одяг і взуття; продукти харчування; фармацевтична продукція; меблі; косметика; промислове обладнання.
3. Порівняйте ціни на однакову або аналогічну готову продукцію у двох-трьох країнах та поясніть причини їх відмінностей.

Тема 8
СВІТОВА ТОРГІВЛЯ ПОСЛУГАМИ ТА ЦІНИ

Завдання для самостійного виконання

Проаналізуйте особливості формування цін на послуги на світових ринках та наведіть конкретні приклади міжнародних компаній і видів послуг.

1. Розкрийте особливості ціноутворення на світових ринках послуг та визначте основні фактори, які впливають на рівень міжнародних цін на послуги.

2. Наведіть 4-5 конкретних прикладів ціноутворення на міжнародних ринках послуг.

3. Порівняйте вартість аналогічної послуги у двох або трьох країнах та поясніть причини відмінностей у цінах.

Тема 9.
ЦІНОУТВОРЕННЯ НА СВІТОВОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Завдання для самостійного виконання

Проаналізувати механізм формування світової ціни на золото.

1. Поясніть роль міжнародних бірж, фінансових установ та ринків дорогоцінних металів у визначенні ціни.

2. Наведіть 3–5 конкретних прикладів, коли зміна економічних або геополітичних умов спричинила суттєву зміну світової ціни на золото.

3. Проаналізуйте динаміку світової ціни на золото за останні 5 років. Визначте періоди найбільшого зростання та зниження ціни та поясніть причини таких змін.

4. Порівняйте ціну золота на світовому ринку та ціну золота для кінцевого споживача (наприклад, у вигляді ювелірних виробів або інвестиційних злитків). Поясніть, які додаткові витрати формують кінцеву ціну.

Рекомендована література

Основна:

1. Белявцев М. І., Петенко І. В., Прозорова І. В. Маркетингова цінова політика: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2015. 332 с.

2. Окландер М. А., Чукурна О. П. Маркетингова цінова політика. навч. Посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 240 с.

3. Основи ціноутворення: навч. Посіб. / Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна та ін. Київ.: Кондор, 2017. 252 с.

4. Пінішко В. С. Ціни і ціноутворення: навч. посібник. Львів: "Інтелект-Захід", 2016. 488 с.

5. Шкварчук Л. О. Ціни і ціноутворення: навч. посібник. Київ.: Кон- дор, 2018. 308 с.

Додаткова:

1. Задоя А. О., Венгер С. А. Трансфертне ціноутворення у міжнародному бізнесі. Академічний огляд. 2011. No 2 (35). URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/ao/2011_2/23.pdf.

3. Литвиненко Я. В. Сучасна політика ціноутворення: навч. посібник. Київ: Вид. центр МАУП, 2013. 212 с.

5. Мазаракі, А. А., Мельник Т. М. Регуляторна політика у сфері зовнішньої торгівлі: монографія. Київ: КНТЕУ, 2010. 470 с.

6. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення. Навчальний посібник – Київ: «Центр учбової літератури», 2012. 480 с.

8. Стратегічні засади ціноутворення за умов ризику та невизначеності в системі інноваційного розвитку економічної системи України: монографія / В.М. Гончаров та ін. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. 208 с.

9. Ушакова Н. Г., Савицька Н. Л.. Міжнародне ціноутворення: навч. посіб. Київ.: Професіонал, 2004. 218 с.

10. Ціноутворення: навч. посіб. / А. О. Аветисова та ін. М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Каф. економіки і упр. інновац. діяльністю. - Дніпро: ДНУ, 2022. 193 с.

Інформаційні ресурси:

1. Група Світового банку. URL: http://www.worldbank.org .

2. Європейська економічна комісія. URL: http://www.unece.org .

3. Міжнародна торгова палата. URL: http://www.iccwbo.org .

4. Міжнародний валютний фонд. URL: http://www.imf.org .

5. Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). URL: http://www.oecd.org .

6. Організація об'єднаних націй (ООН). URL: http://www.un.org .

7. Офіційний портал Світової організації торгівлі. URL: http://www.wto.org/ . 8. Портал Європейського Союзу. URL: http://europa.eu .

9. Світова організація торгівлі. URL: http://www.wto.org .

10. Світовий банк. URL: http://www.worldbank.org .

11. Статистична служба Європейської Комісії. URL: http://www.euro